

NIEUWSBRIEF nr 13

Oktober 2023

KUNSTKRING BNP PARIBAS FORTIS vzw

ONS CONTACTEREN :

SECRETARIAAT : de permanentie op ons secretariaat is opnieuw verzekerd maar nu in Watermaal-Bosvoorde op de 1^e en 3^e dinsdag van iedere maand.

Het nieuw adres voor de interne mail wordt zo snel mogelijk medegedeeld.

Het officiële postadres blijft :
KUNSTKRING BNP PARIBAS FORTIS VZW
3 Warandeberg, 1000 Brussel.

Adres in Bosvoorde: Kruisbooglaan 22
1170 Watermaal-Bosvoorde

E-mail-adres: cercledart-kunstkring@cae-kkk.be
U vindt de laatste nieuwsberichten op onze website: <http://www.cae-kkk.be>

De Kunstkring is verhuisd maar gaat verder met het organiseren van activiteiten !

De Sportkring heeft ons warm onthaald in zijn lokalen in Watermaal-Bosvoorde. Van daaruit worden nu al onze activiteiten georganiseerd zoals rondleidingen en andere ontmoetingen die de laatste maanden op ons programma hebben gestaan. De filatelisten en de schilders komen daar ook samen.

De kalender met de geplande activiteiten is reeds goed gevuld; Zoals voorheen houden we jullie op de hoogte via mail.

Opgelet : vanaf 2024 wordt het lidgeld verhoogd naar € 10 per jaar per persoon (zoals alle andere clubs van de bank).

Patrimonium

DE TUINWIJKEN IN BRUSSEL

De lokalen en de terreinen van de Sportkring van BNP Paribas Fortis bevinden zich in het hart van een tuinwijk. Hun geschiedenis is volledig met elkaar verbonden.

In 1898 publiceerde de Engelse stedenbouwkundige Ebenezer Howard een studie met zijn visie over een nieuwe urbanisatie. Het werd het begin van de tuinwijken (of stadstuinen) : nieuwe wijken aan de rand van de steden die de overgang moesten vormen tussen de stad en het platteland.

Voor de meesten inwoners van de steden was de toestand van de woningen rampzalig : kleine ongezonde huizen, geen stromend water of sanitair... De arbeiders woonden in sloppen dicht bij de fabrieken waar ze het grootste deel van de dag doorbrachten.

Vanaf de 19e eeuw werden een reeks maatregelen genomen, o.a. geïnspireerd door de ideeën van het sociaal- economisch stelsel van Fourier. Naast de fabrieken werden een reeks identieke woningen

gebouwd met een school, een handelszaak, een theater... “Le grand Hornu” (Mons) en “Le Bois-du-Luc” (La Louvière) getuigen nog van deze periode. De hygiënische ideeën zien tijdens deze periode ook het levenslicht.

“Het Rad” (Anderlecht) : gerenoveerde en nog te renoveren woningen.

Op het einde van de 19e eeuw begint een emigratie van het platteland naar de buitenwijken van de steden met als gevolg een gebrek aan woningen. Deze beweging neemt nog toe na W.O. I en het aantal inwoners in de steden stijgt enorm. Mensen van buiten de stad – dikwijls afkomstig uit grote gezinnen – worden arbeiders, huisbedienden of kleine handelaars. Ook jonge koppels zoeken een woning. Zo ontstaan vele nieuwe wijken.

In Brussel ontstaan de tuinwijken (of tuinsteden) in de verschillende gemeenten, meestal aan de rand van de stad. Dat is ook het begin van de sociale woningbouw door de overheid. In de jaren 30 en na W.O. II wordt het bouwen van woningen door de sociale huisvestingsmaatschappijen systematisch afgebouwd ten voordele van flatgebouwen met appartementen

“Het Rad” (Anderlecht): gemeenschappelijke voorzieningen.

De tuinwijken/tuinsteden in Brussel.

Anderlecht : de wooncomplexen van “Het Rad” (La Roue) en “Goede Lucht” (Bon Air) en “Moortebeek” werden in het begin ontworpen om de inwoners van de ongezonde werkmanswoningen in de binnenstad van Brussel te huisvesten, o.m. door de werken aan de overvelving van de Zenne, het aanleggen van de grote stadsboulevards, de noord-zuid verbinding en de bouw van het justitiepaleis.

De tuinwijk “Het Rad” (Anderlecht) : 688 eengezinswoningen, voornamelijk gebouwd in de jaren 1920 onder leiding van de architect Jean-Jules Eggericx en de stedenbouwkundige Louis Van der Swaelmen. “De Haard van Anderlecht” - opgericht in 1907 - bezit momenteel nog 40% van de woningen. In de loop der jaren hebben de bewoners de kans gekregen hun huis te kopen, maar de verbouwingen die ze hebben gedaan hebben het karakter van de wijk aangetast.

“Het Rad”: enkele uitzichten van de wijk.

De tuinwijk “Goede Lucht” (Anderlecht) : gebouwd in de periode 1921 – 1923 in dezelfde stijl van “Het Rad”, is het enige dat niet is opgeslokt door de agglomeratie : hij ligt aan de andere kant van “De Ring”.

De wijk “Moortebeek” (Anderlecht) : opgericht door de coöperatieve “De Collectieve Haard” telt 330 huizen en 124 appartementen. Hier werd het homogene karakter van de wijk wel behouden.

De kleine wijk “Van Lindt” (Oudergem) : ingehuldigd in 1922 is het werk van de lokale “Vereniging voor goedkope woningen in Oudergem” onder leiding van de architecten Vanderslagmolen en Verbist”. De tuinwijk rond het kerkhof – op initiatief van de “Nationale Vereniging voor goedkope woningen” werd ontworpen aan het begin van de jaren 1930 maar gebouwd in de jaren 1950 en afgewerkt in de jaren 1960.

De “Moderne Wijk” (Sint-Agatha-Berchem) : bevat 275 woningen gebouwd tussen 1922 en 1925 voor de “Coöperatieve Vereniging voor sociale huisvesting” o.l.v. architect Victor Bourgeois.

De sociale wijk “Jouët-Rey” (Etterbeek) : gebouwd 1909-1910 voor rekening van “Gasthuizen van Brussel” om onderdak te bieden aan de oudere inwoners. De wijk werd in 1988 gerenoveerd nadat het gedurende meer dan 20 jaar leegstond.

“Tuinbouw” (Evere) : gebouwd vanaf 1922 – architect Jean-Jules Eggericx.

De wijk “Diongre” (Sint-Jans-Molenbeek) : genoemd naar de architect – gebouwd in 1922 voor de “Naamloze Vennootschap voor goedkope woningen van Sint-Jans-Molenbeek” (later “Molenbeekse Huisvesting”) en bevat 20 huizen voor een totaal van 122 woningen.

De wijk “Terdelt” (Schaarbeek) : toegewezen aan de “Schaarbeekse Haard” en gerealiseerd tussen 1920 en 1931 onder de directie van Charles Roulet.

De tuinvijk “Homborch” (Ukkel) : een project van de “Ukkelse coöperatie voor goedkope woningen” gebouwd tussen 1928 en 1930 en toegewezen aan de architect Fernand Bodson om de talrijke krotten en barakken in de gemeente te vervangen. De wijk bevat 120 woningen onderverdeeld in 27 groepen.

Watermaal-Bosvoorde : de tuinvijken “Le logis” en “Floreal zijn ongetwijfeld de meest bekende o.a. via de film “Toto le héros”. De 2 wijken zijn ook de belangrijkste qua omvang en kwaliteit van het geheel. Voor de bouw van deze 2 wijken vinden we de stedenbouwkundige Van Der Swaelmen en de architect Eggericx terug. Deze wijken zijn geklasseerd en volledig beschermd.

De tuinvijk “Kappelleveld” in Sint-Lambrechts-Woluwe dankt zijn naam aan de gotische “Kapel van Lenneke Mare” die haar naam dankt aan de legende van Marie La Misérable uit de 14e eeuw. Het ontwerp was van de hand van de stedenbouwkundige Louis Van der Swaelmen en gerealiseerd tussen 1923 en 1926 in modernistische stijl onder leiding van de architecten Huub Hoste, Antoine Pompe, Jean-François Houben en Paul Rubbers voor de “Coöperatieve Maatschappij Kappelleveld”.

Enkele van deze tuinvijken werden reeds volledig gerenoveerd, andere zijn nog in renovatie, soms in het kader van renovatie van uitgebreidere projecten. Andere, zoals de “Moderne Wijk” van Sint-Agatha-Berchem zijn – alhoewel geklasseerd in 2000 – in slechte toestand met veel leegstand en zijn dringend aan renovatie toe.

Focus :

DE TUIVWIJKEN « LE LOGIS » en “FLORÉAL » IN WATERMAAL-BOSVOORDE

Het ontwerp vond zijn inspiratie in de tuinvijken van Engeland en de sociale wijken in Nederland. Ze zijn vooral gekend om zijn Japanse kerselaars langs de straten. In “Le Logis” hebben de straten namen van dieren, in “Floréal” hebben ze namen van bloemen. Ze onderscheiden zich ook door de groene houtwerken in “Le Logis” en de gele in “Floréal”.

<https://www.lelogisfloreal.be/patrimoine/carte-patrimoine>

LE LOGIS

De “Coöperatieve vennootschap “ van “Le Logis” werd opgericht in 1921 op initiatief van personeelsleden van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Ze kochten een stuk grond van 32 ha genaamd “Drie Linden”. In de eerste fase van de werken tussen 1922 en 1924 werden 314 huizen gebouwd. De andere fasen werden gerealiseerd tussen 1926 en 1951. Alles samen werden 726 eengezinswoningen, 164 appartementen, 9 handelszaken, 3 speelpleinen voor kinderen en één sociaal centrum gebouwd.

FLORÉAL

De “**Arbeidersvennootschap Floréal**” werd opgericht door een groep arbeiders van de socialistische krant “Le Peuple”. De eerste fase van de werken liep van 1922 tot 1930. In 1949 werden er 108 nieuwe appartementen bijgebouwd en nog eens 56 in 1965. In totaal dus 653 woningen waarvan 350 eengezinswoningen.

De Sportkring

Ook nu nog wanneer een groot woonproject wordt gepland, eist de stad of de gemeente van de bouwpromotor om een infrastructuur te voorzien – met erfdienstbaarheid – ten voordele van het collectief geheel waar het project zal worden gerealiseerd zoals een kinderdagverblijf naast of dichtbij een groep woningen of een paviljoen voor bvb een sociaal restaurant.

Dit was ook het geval in “Le Logis” waar een terrein werd voorzien met sportinfrastructuur ten voordele van het personeel van de ASLK en hun familie. Dit terrein, gelegen aan de Boogschutterslaan op enkele passen van de Drie Linden, wordt beheerd door de Sportkring die er de nodige infrastructuur heeft voorzien voor zijn leden : voetbalvelden, tennispleinen, een bowling, tafeltennis en een clubhuis. Alles wat nodig is voor een blijvende groene long in het hart van de tuinwijk.

Clubhuis
22, Boogschutterslaan

2 foto's van de animatiedagen in Annevoie met als thema "Carnaval in Venetië".

Op de Facebookpagina van de Kunstkring staan nog meer foto's.

Zie:

<https://www.facebook.com/groups/77302835940118>

1

Voor bije activiteiten van de Kunstkring :

13-07-2023 : wereldpremière (in het Frans) van “West Side Story” in het kasteel van Karreveld in Sint-Jans- Molenbeek.

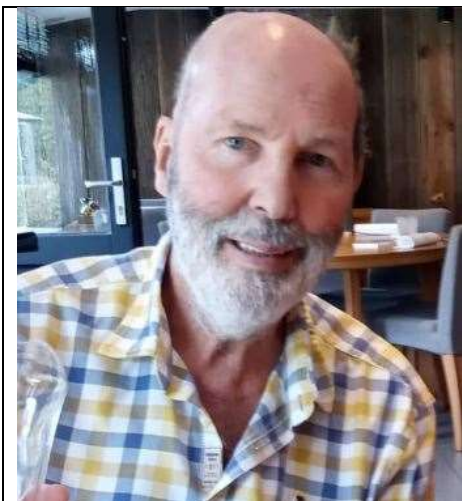

16-07-2023 : Bezoek aan en beleving van het Groot Koninklijk Serment en van St Joris der Kruisboogschutters van Brussel (met buffet en de mogelijkheid om zelf met de kruisboog te schieten).

INDIEN...

Heb je een interessant artikel of studie in verband met een cultureel onderwerp (kunst, geschiedenis, muziek,...) dat je wil delen met de andere leden van de Kunstkring ? Wij zorgen eventueel voor de vertaling en de publicatie in de Nieuwsbrief.

Overlijden van Bernard Dispaux.

Gedurende meer dan 40 jaar was Bernard "het gezicht" van de discotheek van de Kunstkring. Zijn gezondheid ging zeer snel achteruit en met veel spijt hebben we zijn overlijden vernomen.

Bernard werd geboren in Namen op 20-01-1951 en is thuis overleden in Faulx-les-Tombes op 05-01-2023. In naam van de Kunstkring biedt het bestuur zijn oprechte deelneming aan aan de familie.

VOETSCHRAPERS

Bruzz, het Nederlandstalig weekblad uit Brussel, stelde zich onlangs vragen bij dit speciaal architecturaal voorwerp dat men in sommige wijken terugvindt naast de toegangsdeur :

De eerste voetschrapers in Brussel kwamen er waarschijnlijk in de Hertogstraat aan het Warandepark. Niet toevallig daar, want tussen 1775 en 1785 verrees er het Parkkwartier waar de Brusselse elite woonde.

De eerste voetpaden in Brussel waren dan ook in de Hertogstraat te vinden, al liepen de voetgangers meestal nog in het midden van de straat tussen de paarden (en hun uitwerpselen), karren en andere rijtuigen die de modder deden opspatten. Met vuile schoenen tot gevolg !

HERINNERING AAN ONZE LEDEN DIE DE BANK VERLATEN ... EN OOK ALLE ANDERE LEDEN :

Vergeet niet uw persoonlijk e-mailadres aan de Kunstkring te bezorgen zodat we in de toekomst gemakkelijk alle info kunnen doormailen evenals de nieuwsbrieven.

Gezien de politiek van de bank in verband met de bijvoegsels bij de e-mails is het voor wie nog actief is binnen de bank eveneens aangewezen uw persoonlijk e-mailadres aan de Kunstkring te bezorgen.

Alle info i.v.m.de Kunstkring vindt u op [MY HR / MY well-being/Clubs](#) of via : cercledart-kunstkring@cae-kkk.be

Het **Teken- en Schilderatelier** is opnieuw gestart.

Geïnteresseerd ? Neem contact ...

Herinnering : de **afdeling Verzamelingen** heeft zijn werkwijze aangepast voor de verspreiding van de wisselboekjes en filatelistische catalogi. Ondertussen zijn de bijeenkomsten opnieuw opgestart maar aan een lagere frequentie dan vroeger. Andere mogelijkheden worden nog onderzocht.

Foto : Een deel van de bibliotheek van de afdeling Verzamelingen. Er zijn niet alleen de filatelistische catalogi van Yvert et Tellier maar ook catalogi en andere speciale referentiewerken van o.a. penningkunde...

Wenst u een van deze werken te raadplegen of te ontlene n ?
Contacteer de Kunstkring via ons mailadres :
cae.collections@gmail.com

